

595,706492
E61
Enti

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSE ENTOMOLOGISCHE VERENIGING

ISSN 0013-8827. Officiële afkorting (World List): Ent. Ber., Amst.

Deel 40

1 april 1980

No. 4

Adres van de Redactie:

B. J. LEMPKE, Plantage Middenlaan 64, 1018 DH Amsterdam — Nederland

INHOUD: BEN BRUGGE, *Eristalinus aeneus* (Scopoli) overwinterend in Nederland gevonden (Diptera, Syrphidae) (p. 49). — E. A. M. SPEIJER, Een bijzondere foto van een paartje van *Sphinx ligustri* Linnaeus (Lep., Sphingidae) (p. 51). — W. NIJVELDT, Nieuwe galmuggen voor de Nederlandse fauna (VII) (p. 53). — Commissie voor Inventarisatie en Natuurbescherming, Enkele resultaten van de enquête naar de Nederlandse dagvlinders (p. 57). — G. VAN ROSSEM, C. F. VAN DE BUND, H. C. BURGER en L. J. W. DE GOFFAU, Bijzondere aantastingen door insekten in 1979 (p. 60). — P. KANAAR, Synonymic and other notes on Histeridae (Coleoptera) (p. 63). — Korte mededelingen (p. 52: A. N. VAN OOSTEN, Nieuwe aanwinsten voor de bibliotheek; p. 56: Personalialia; p. 62: Diefstal van Lepidoptera).

***Eristalinus aeneus* (Scopoli) overwinterend in Nederland gevonden (Diptera, Syrphidae)**

door

BEN BRUGGE

Instituut voor Taxonomische Zoölogie (Zoölogisch Museum), Amsterdam

ABSTRACT — *Eristalinus aeneus* (Scopoli) found hibernating in the Netherlands (Diptera, Syrphidae). Several records of this species are available for the winter half year, all but one from the Frisian Islands, viz. 12.IX.1978 (Texel, in an exhibited cranium of the northern bottle nosed wale, *Hyperoodon ampullatus* (Forster), outdoors), 11.XII.1978 (Texel), 14.II.1978 (Texel), 26.III.1977 (Lauwersoog, on the north coast of the province of Groningen) and 9.IV.1977 (Terschelling). Both males and females were found, in contrast with hibernating *Eristalis tenax* and *Episyrphus balteatus* which in the Netherlands are females only.

In Nederland zijn twee zweefvliegsoorten bekend als overwinteraars, nl. *Eristalis tenax* (Linnaeus) en *Episyrphus balteatus* (De Geer). Van der Goot (1979) merkte hierbij op, dat alleen de ♀ vliegen hiervan overwinteren en kennelijk zonder voor nakomelingen te hebben gezorgd, in de lente uitsterven.

Van *Eristalinus aeneus* (Scopoli) werden in Nederland voor het eerst overwinterende dieren gevonden op Texel bij en in het Natuurrecreatiecentrum te De Koog bij paal 17. Bij een pompstation achter de buitenste duinenrij behorend bij het Natuurrecreatiecentrum werd op 14 februari 1978 1 ♂ gevonden dat versuft op de grond liep. In het pompstation werd gewerkt en daarom gestookt. Een week vóór deze vondst had het ook op Texel nog stevig gevoren.

Op 12 september 1978 werd tijdens conserveringswerk aan de schedel van een butskop (*Hyperoodon ampullatus* (Forster)), die buiten bij het Natuurrecreatiecentrum tentoongesteld staat, een kluit van ongeveer 15 exemplaren in de schedel gevonden, zowel ♂♂ als ♀♀. Op 11 december 1978 werd bij het al eerder genoemde pompstation een ♂ gevangen dat juist uit het sleutel-

Eristalinus aeneus (Scopoli), ♂ × 4. Tekening B. Brugge.

gat kroop. De verwarming brandde sinds enige dagen, ook weer omdat er gewerkt werd.

Op 9 april 1977 werden door leden van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie op Terschelling bij de Wierschuur, aan het begin van de Bosplaat, enkele exemplaren, zowel ♂♂ als ♀♀, vliegend waargenomen van *Eristalinus aeneus*. Toen het kouder werd kropen de dieren weer weg in holletjes en gaatjes in de buitenzijde van de muur. Men dacht bij deze waarneming aan de eerste dieren van een nieuwe generatie, die door de warme zomer en zachte winter van 1976 wat vroeger ontwikkeld waren dan normaal. Deze vroege datum werd nog verbeterd door een vangst van 26 maart 1977 te Lauwersoog.

Coe (1953: 4) vermeldt voor *E. aeneus* een overwintering in een stalen helm in een kerk te Suffolk in november 1941.

In tegenstelling tot de twee andere overwinterende zweefvliegsoorten blijken bij *E. aeneus* zowel ♂ als ♀ te overwinteren. Ook de waarnemingen op Terschelling en de vangst te Lauwersoog hebben mijns inziens betrekking op overwinterende exemplaren.

Van der Goot (1958: 27) vermeldt van *E. aeneus* op Corsica dat hij ze eierlegend waarnam bij hopen zee gras in de vloedlijn. Met Pasen 1979 had ik gehoopt de soort in het veld op Texel aan te treffen, doch de enige zweefvlieg die ik verzamelde was een ♀ van *E. balteatus*. Plaatsen met rottende vegetatie langs de zeekust en langs het wad leverden geen *E. aeneus* op. Het is daardoor niet duidelijk of *E. aeneus* ook aangevuld wordt met trekkers uit het zuiden of zelf voor nakomelingen zorgt in het voorjaar.

Tot slot rest mij nog mijn broer Henk Brugge te bedanken, die het Texelse materiaal verzamelde.

N.B. In de eerste week van januari 1980 werden in het pompstation op Texel weer twee ontwaakte exemplaren van *E. aeneus* gevonden. Zodra ze echter buiten kwamen verstijfden ze al snel ten gevolge van de koude.

LITERATUUR

- Coe, R. L., 1953. Diptera Syrphidae. — *Handbks. Identif. Br. Insects* 10 (1): 1-98.
 Goot, Volkert, van der, 1958. — *Zweefvliegentabel*, 2e druk: 1-34, fig. 1-39. Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie, Amsterdam.
 ———, 1979. *Eristalis tenax* (Linnaeus) en *Episyrphus balteatus* (De Geer) (Dipt., Syrphidae) elk jaar als trekkers vanuit het zuiden? — *Ent. Ber., Amst.* 39: 34.
 Hurk, P. van den, 1977. Zweefvliegen bij sneeuwstorm. — *Trias* 5: 12.
 Veenstra, K., 1978. *Eristalis aenea*. — *Trias* 1: 22.

Plantage Middenlaan 64, 1018 DH Amsterdam.